

šele ob daljšem, širje in globlje zamišljenem poizkusu brez primerjanja, kjer bi zastavil vso svojo osebnost in do skrajne resnosti napel vse tiste zmožnosti, ki so v teh študijah ostale morda še neuporabljene. St. L e b e n.

Ivan Tavčar: Streghe e Demoni (Cronaca di Visoko). Traduzione dallo sloveno di Umberto Urbani. Trieste, Libreria Internazionale Treves, 1929. Pag. 191. Prezzo Lire 10.

Težko se nam zdi umljivo, a je vendar res, da se v vseh povojnih letih ravno Italijani najživahneje zanimajo za literaturo v Jugoslaviji in za slovensko literaturo posebej. Že v lanskem letniku «Ljubljanskega Zvona» sem bežno opozoril na živo zanimanje, ki ga kažejo Italijani za slovanske in v visoki meri tudi za slovensko književnost. Dejstvo je, da v nobeni drugi svetovni literaturi ni izšlo že toliko člankov in prevodov iz slovenščine kakor v italijanski. Saj je dosedaj najboljšo in najobširnejšo monografijo o Župančiču napisal Italijan Arturo Cronia in jo za pesnikov petdeseti jubilej izdal v posebni knjigi. Umljivo je, da so se italijanski prevajalci zanimali v prvi vrsti za Cankarja in da je prevedenih v italijanščino največ Cankarjevih del. Koncem lanskega leta pa se je tem prevodom pridružil prvi poizkus, udomaćiti v italijanščini Tavčarjevo prozo. S srečno roko je neumorni prevajalec Umberto Urbani izbral «Visoška kronika» in ni štedil s trudom in vestnostjo, da bi kolikor mogoče natančno preli zrela in moška Tavčarjevo prozo v italijanščino.

Umberto Urbani je zaslovel v Italiji s svojimi prevodi srbohrvaških piscev. Prevedel je Vojnoviča («La Signora dal girasole» 1925), Jelo Spiridonovič-Savićevo («Pergamene di frate Strattonico» 1927), Stankovića («Sangue Impuro» 1928) ter izdal prvi del antologije: Scrittori jugoslavi, kjer obravnava devet srbskih in šest hrvaških pesnikov in pisateljev. S slovensko literaturo pa je seznanjal italijansko javnost z mnogoterimi eseji o slovenskih pesnikih in pisateljih, ki jih je priobčeval v najraznejših revijah in dnevnikih. Tako je leta 1925. prvič opozoril na Ivana Cankarja z daljšim člankom v «Piccolo della Sera», a lani je v «Rivista di Letterature Slave» napisal daljši, dobro sestavljen esej o Cankarjevem življenju in delu. Tudi je lani v tržaški reviji «Italia» napisal poizkus o Alojziju Gradniku, pesniku Krasa, družecem v sebi italsko in slovensko dušo; v tedniku «L'Arte» pa študijo o Prešernu, slovenskem Petrarki. Tavčarjeva «Visoška kronika» je prvo večje delo, ki ga je prevedel iz slovenščine.

Sprva nas skoro neprijetno dirne kričeči naslov «Streghe e Demoni» (čarovnice in demoni), ki je z njim nadomestil slovenski napis «Visoška kronika». Sicer je slovenski naslov obdržal tudi v italijanščini, a le kot podnaslov v oklepajih. Morda je prevajalec sodil, da bi bil preprosti naslov: Cronaca di Visoko, Italijanom pretuj, premalo izrazit in zato premalo vabljev. Drugega razloga za tako žarko prekrstitev ni mogoče najti. Prevod sam je v celoti dober in dokaj zvest. Če izvzamemo nekaj mest, kjer nepopolno poznanje slovenščine krivi smisel izvirnika, moramo kot najvidnejšo lastnost tega prevoda omeniti njegovo skrajnost, vestnost in točnost. Prevajalec se je skoro povsod kolikor mogoče tesno oklenil izvirnika in je v premnogih stavkih obranil besede v istem redu in isti razvrstitvi, kakor si slede v slovenskih stavkih. Radi te, od konca do kraja vestne natančnosti pa prav nič ne trpi slog italijanščine, ki teče pristna, včasih slikovita, a vedno gladka, da človek nikjer nima zavesti, da bere z muko in trudom napisan prevod. Sploh se mi zdi, da je italijanščina izmed vseh zapadnih jezikov tisti, ki še najtočneje more podati zvok in lahko zabrisano barvitost, obenem pa svežo krepkost in polnost slo-

venske besede. Zdi se celo, da je italijanščina zmožna v večji roki in ob popolnem poznanju obeh govoric izraziti najrahljeje odtenke slovenske besede, kar se gotovo nikdar ne more posrečiti niti v nemščini, a še manj v francoščini. Le italijanska beseda zveni krepko in sočno, z vso prvotno polnostjo, ki jo ima tudi slovenska beseda, a obenem vzbujajoča v bralcu prav posebno občutje neposrednosti, naturnosti in domačnosti. Seveda bi se tako popolno prelitje posrečilo le dovršenemu prevajalcu po dolgotrajnem, napornem delu in le ob res izčrpnem poznavanju vseh izraznih možnosti obeh jezikov. Ob čitanju Urbanijevega prevoda «Visoške kronike» pa imam vtis, da se prevajalcu ob vsej natančnosti ni posrečilo, morda zaradi nezadostnega poznanja slovenščine ali vsled premalo krepke tvornosti njegove italijanščine, izraziti tisto, kar je najznačilnejše za Tavčarjevo besedo v «Visoški kroniki»: možato preprostost, pa čisto rahlo posmehljivo trpkost sloga, ki ga kakor dragocena patina na tanko pokriva rahla zastarelost v gradnji stavkov in asocijaciji izrazov. Urbanijeva italijanščina je za Tavčarjev slog malo preoficijelna, prekorektna in preveč literarna. Njena gladka hladnost in vsakdanjost, nerobotost in neslikovitost ni mogla v polno zajeti starodavne, sveže govorice visoških prebivalcev. Koliko bolje bi slog te Tavčarjeve povesti moglo ponazoriti toskansko narečje, ki ga je uporabljal n. pr. Renato Fucini, ko je v «Le veglie di Neri» mojstrsko narisal v komaj opazno posmehljivi, rahlo skeptični, a tako sočni toskanščini dobrodušno robotost kmetov iz Maremine. Tudi se Urbani prerad in prepogosto da zapeljati splošni usmerjenosti literarne italijanščine, ki hoče, da leži vsa teža stavka, ne kakor v slovenščini na glagolu, marveč na samostalniku. Zato je krepka čuvstvena dinamičnost marsikaterega Tavčarjevega stavka zbledela in splahnila v negibčno, okorelo statičnost italijanske fraze. Tavčar n. pr. zapiše: «čul sem, kako je tulil in hropel», a Urbani prevede: «sentivo i suoi ruggiti e i suoi rantoli»; Tavčar: «pod nobeno streho se ni tako malo molilo in tako obilo preklinjalo, kakor pod našo», — Urbani: «sotto nessun tetto, come sotto il nostro, si sentivano così poche preghiere e, tante bestemmie»; Tavčar: «Tako pri Poljanskih vratih je nekdo tržil z orožjem», — Urbani: «Proprio alle porte di Poljane c'era un armaiolo» itd., itd. Včasih se je Urbani tudi premalo potrudil, da bi z izraznimi sredstvi, ki z njimi razpolaga italijanščina v bogati meri, podal posebnost slovenskih prefiksov pri glagolu («koliko je prejokala» — «quanto pianse» itd.). Koncem koncev pa so to za prevod, dovršen v vsakem oziru, sicer prevažne, a le težko in z velikim naporom dosegljive potankosti, ki se le redko posrečijo. Zadovoljni smo že, da nam ta Urbanijev prevod «Visoške kronike», ki je trd oreh za vsakega prevajalca, ne vsiljuje krilatice: traduttore, traditore. Vrednost prevajalčevega truda in dela pa še zrasede, če pomislimo, kako skromni slovnični in leksikografski pripomočki so na razpolago Italijanu, ki prevaja iz slovenščine; saj ne more imeti pri rokah nobenega poštenega, res izčrpnega slovensko-italijanskega slovarja, kaj šele slovnice. Upoštevajoč to okoliščino je res presenetljivo, da se je Urbaniju posrečil v celoti vendar tako točen in zvest prevod «Visoške kronike».

Za uvod k prevodu je Urbani napisal devet strani dolg življenjepiš in karakteristiko Tavčarjevih del, ki italijanskemu bralcu v zaokroženi obliki in v zadostni meri ponazorita politično in literarno dobo, iz katere je vzrasel Tavčar in njegovo delo. Prevod krasi na prvi strani na lepem papirju izdelana Tavčarjeva slika.

S t. L e b e n.

Slovinci v Aleksandra Brücknerja in Tadeusza Lehra-Splawińskiego «Zarysu dziejów literatur i języków literackich słowiańskich» (Lwów 1929. 206 str.).